

Prinsjesdag 2015

Vragen?

In deze Prinsjesdag nieuwsbrief wordt ingegaan op de kabinetsplannen voor het komende jaar die op 15 september tijdens Prinsjesdag gepresenteerd zijn. Deze nieuwsbrief zoomt in op onderwerpen uit de Rijksbegroting die voor MN en haar opdrachtgevers van belang zijn.

Voor vragen, feedback en/of opmerkingen over deze nieuwsbrief kunt u contact opnemen via PublicAffairs@mn.nl.

Troonrede

Koning Willem Alexander heeft de Troonrede uitgesproken. Hij sprak uit dat de Nederlandse economie weer groeit en Nederland er sociaal-economisch relatief goed voor staat, mede door de export, groeiende consumptie, aantrekkende bedrijfsinvesteringen en herstel van sectoren als de woningmarkt en de bouw. De groeiprognozes komen voor het eerst in lange tijd weer boven de 2%.

Volgens de regering moeten mensen in Nederland kunnen rekenen op adequate sociale voorzieningen en een solide pensioenstelsel. De noodzakelijke hervormingen van de laatste jaren, die met een breed politiek draagvlak tot stand zijn gekomen, zijn hier ook op gericht.

Dit najaar presenteert de regering een werkprogramma waarin zij de plannen voor het toekomstige pensioenstelsel verder uitwerkt. Het is belangrijk dat alle werkenden de mogelijkheid hebben een goed pensioen op te bouwen. Het stelsel kan transparanter, eenvoudiger en persoonlijker, met een juiste balans tussen keuzevrijheid en risicodeling.

In Europees verband kiest de regering voor internationale samenwerking en een geïntegreerde aanpak. Het Nederlandse EU-voorzitterschap in de eerste helft van 2016 zal in het teken staan van twee internationale hoofdthema's: Veiligheid en migratie. Economische groei en nieuwe, volwaardige banen zijn voor de regering belangrijke aandachtspunten. Daarvoor is een innovatief Europa nodig met een goed functionerende interne markt en open handelsrelaties. De komende periode staat voor de regering in het teken van een Europa dat beter functioneert en zich richt op hoofdzaken: Bijdragen aan internationale stabiliteit, verder economisch herstel, groei van de werkgelegenheid en een goede uitvoering van de ingezette hervormingen.

Kerncijfers Macro Economische Verkenning (MEV)

De MEV van het Centraal Planbureau (CPB) wordt ieder jaar op Prinsjesdag gepresenteerd. In de MEV worden de economische en budgettaire voorspellingen voor het komende jaar beschreven. Op basis van deze cijfers maakt het kabinet de begrotingen. De titel van de MEV 2015 is: 'Herstel houdt aan, wereldeconomie onzeker'. Hieronder worden de belangrijkste gegevens uit de MEV voor 2016 kort samengevat:

- Economische groei 2,4%
- Werkloosheid 6,7%
- Inflatie 1,1%
- Koopkracht 1,4%
- Begrotingstekort 1,4% bbp
- Overheidsschuld 64,5% bbp

Loonontwikkeling, inflatie, zorg- en pensioenpremies

Loonontwikkeling en koopkracht

De reële loonstijging draagt zowel dit jaar als volgend jaar bij aan de koopkracht, waarbij de toename van de reële lonen in 2016 beperkt is. Volgend jaar verbetert de mediane koopkracht met 1,4%. Werkenden gaan er met 2,5% het meest op vooruit. Zij hebben voordeel van de maatregelen in het 5 miljard-pakket aan lastenverlichting zoals de hogere arbeidskorting. De mediane koopkracht van gepensioneerden stijgt met 0,2%. De (eenmalige) verhoging van de ouderenkorting en de zorgtoeslag compenseert voor hen het afschaffen van de ouderentoeslag in box 3, het verlagen van de ouderenkorting en het verhogen van het IAB-tarief. De mediane koopkracht van uitkeringsgerechtigden stijgt eveneens met 0,2%, door de verhoging van de zorgtoeslag en intensivering van het kindgebonden budget.

In de marktsector stijgen de incidentele lonen zowel dit jaar als volgend jaar aanzienlijk meer dan in 2014. Dit komt door een hogere arbeidsproductiviteitsontwikkeling. De stijging in 2016 is 0,6%. De sociale lasten stijgen volgend jaar met 0,5%. De ontwikkelingen van de contractlonen, incidentele lonen en sociale lasten zorgen voor een toename van de reële loonvoet die in 2015 veel minder groot is dan de groei van de arbeidsproductiviteit. De verslechtering van de winstgevendheid, die inzette na de teruggang van de Nederlandse economie als gevolg van inzakkende binnenlandse bestedingen en de eurocrisis, is nagenoeg weggewerkt.

Vanaf dit jaar lopen de reële lonen in de pas met de arbeidsproductiviteit. De arbeidsinkomensquote ligt volgend jaar weer bijna op het niveau van 2011 en iets onder het langjarig gemiddelde in de jaren 2001-2014. De contractlonen bij de overheid nemen met een groei van 2,1% en 2,6% in 2015 en 2016 duidelijk meer toe dan in de marktsector. Dit is op basis van de in juli behaalde onderhandelaarsovereenkomst over de loonruimte publieke sector. Deze stijging volgt na een aantal jaren waarin de toename van de contractlonen bij de overheid door bezuinigingen beperkt was.

Pensioenpremies

De gemiddelde pensioenpremie daalt in 2015 en stijgt licht in 2016. De daling in 2015 komt vooral door de versobering van het Witteveenkader. Deze maatregel verlaagt de maximale pensioenopbouw van 2,15% naar 1,875% (middelloon), en de premie over inkomen boven 100.000 euro is niet meer fiscaal aftrekbaar. Doordat pensioenfondsen een stabiel premiebeleid nastreven, slaat een deel van de versobering in 2016 neer. Ook de cao's voor ambtenaren op basis van het onderhandelingsresultaat tussen overheid en vakcentrales draagt bij aan daling van de pensioenpremies in 2016. De lage dekkingsgraden, het herziene Financieel Toetsingskader (nFTK) en de aanpassing van de Ultimate Forward Rente (UFR) hebben dan echter een opwaarts effect op de premies.

Algemene economische ontwikkelingen

Op lange termijn is het van belang dat het verdienvermogen verder wordt versterkt. In de komende decennia zorgen demografische ontwikkelingen, zoals een lagere bevolkingsgroei en vergrijzing, voor een negatieve bijdrage aan het arbeidsaanbod. Er is nog wel enige ruimte om de participatie te verhogen. Door middel van het doorvoeren van vijf miljard euro aan lastenverlichting maakt het kabinet het onder andere aantrekkelijker om toe te treden tot de arbeidsmarkt.

Toekomst pensioenstelsel

Nog in het najaar van 2015 zal staatssecretaris Klijnsma van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) een werkprogramma presenteren waarin de stappen voor verdere uitwerking voor hervorming van het pensioenstelsel uiteengezet zal worden. In de begroting van SZW stelt het kabinet dat zij gekozen heeft voor een toekomstgerichte agenda: een toereikend pensioen voor alle werkenden, afschaffing van de doorsneesystematiek en een transparant, persoonlijk pensioencontract met ruimte voor solidariteit, collectiviteit en maatwerk.

Om een persoonlijke pensioenopbouw en ruimte voor maatwerk samen te laten gaan met de voordelen van een collectief pensioen, is het vooral van belang om heldere afspraken te maken over welke risico's er binnen een pensioenfonds gedeeld worden en met wie. Er zijn vier belangrijke hoofdlijnen van het toekomstige pensioenstelsel die het kabinet samen met de belanghebbenden de komende tijd gaat uitwerken. Deze vier hoofdlijnen zijn:

- Een gedifferentieerde aanpak is nodig om alle werkenden te ondersteunen bij de opbouw van een adequaat aanvullend pensioen.
- Het vervangen van de doorsneesystematiek door een meer actuarieel neutrale systematiek van pensioenopbouw, maakt een einde aan een bron van ondoorzichtige en

moeilijk uitlegbare herverdeling in het pensioenstelsel.

- Het kabinet ondersteunt de ontwikkeling van een nieuw soort pensioenovereenkomst: persoonlijke pensioenrekening met collectieve risicodeling.
- Het kabinet is voorstander van meer maatwerk en keuzemogelijkheden.

Doorsneepremie

Het kabinet heeft haar wens om de doorsneesystematiek af te schaffen en te vervangen voor een meer actuarieel neutraal systeem herhaald. Hierbij heeft vervanging door een systeem met degressieve opbouw de voorkeur van het kabinet.

Fiscale maatregelen

Vermogensrendementsheffing

Met ingang van 1 januari 2017 wordt de vermogensrendementsheffing in box 3 herzien zodat deze beter aansluit bij de rendementen die door belastingbetalers in voorgaande jaren gemiddeld zijn behaald. De spaarrente is de afgelopen jaren flink gedaald. Met deze wijziging wil het kabinet komen tot een vermogensrendementsheffing die beter aansluit op de werkelijk behaalde rendementen en die tegelijkertijd goed uitvoerbaar is.

Afschaffen minimumwaarderingsregel bij afkoop lijfrente

Op 1 januari 2016 treedt een wijziging in de minimumwaarderingsregel bij afkoop van lijfrente in werking. Deze minimumwaarderingsregel geldt niet voor de sinds 2010 ter zake van dergelijke afkopen verschuldigde loonbelasting. Om geen onderscheid te hoeven maken tussen de verschillende situaties van afkoop, wordt voorgesteld om bij afkoop ook in de inkomstenbelasting niet langer de minimumwaarderingsregel toe te passen. Hierbij dient te worden bedacht dat de minimumwaarderingsregel zich mede richt tegen boxarbitrage, die zich na afkoop niet meer kan voordoen.

De minimumwaarderingsregel heeft betrekking op het volgende. Premies voor (onder meer) lijfrenten die dienen ter compensatie van een pensioentekort zijn in box 1 aftrekbaar; de latere uitkeringen worden in box 1 belast. Indien met betrekking tot een lijfrente een handeling wordt verricht die in strijd is met de voorwaarden voor premieaftrek vindt belastingheffing plaats. Namelijk door het in box 1 in aanmerking nemen van negatieve uitgaven voor inkomensvoorzieningen. Indien de genoemde handeling in de opbouwfase plaatsvindt, wordt de voor de belastingheffing in box 1 in aanmerking te nemen waarde echter minimaal gesteld op het totaal van de eerder voor de aanspraak betaalde premies en andere bedragen.

Investeren in Nederland

Groefaciliteit

De regeling Groefaciliteit helpt bedrijven bij het aantrekken van risicodragend vermogen door garanties te geven op achtergestelde leningen verstrekt door banken en op aandelen verstrekt door participatiemaatschappijen aan ondernemingen. De Groefaciliteit kan ondernemingen in een groeifase, bij bedrijfsovernames en bij herstructureringen helpen bij het aantrekken van risicokapitaal. Op dit moment is de verwachting de Groefaciliteit de meest effectieve manier is om achtergestelde leningen fondsen voor het MKB te stimuleren. In 2016 wordt op basis van de dan beschikbare informatie bezien met welke omvang het budget van de Groefaciliteit meerjarig moet worden opgehoogd om deze fondsen, voor het NLII, te accommoderen. Deze verhoging wordt gedekt uit het garantiebudget van € 500 miljoen dat in het aanvullend actieplan MKB-financiering beschikbaar is gesteld voor achtergestelde leningenfondsen.

MKB-financiering

In het aanvullend actieplan MKB-financiering van 8 juli 2014 heeft het kabinet aangekondigd een garantiebedrag van € 400 miljoen ter beschikking te stellen om de funding van nieuwe aanbieders van MKB-financiering mogelijk te maken. Naast alle andere initiatieven en plannen is er behoefte aan nieuwe financiers en nieuwe financieringsmogelijkheden voor het verstrekken van vreemd vermogen aan het MKB. Met het aanvullend actieplan MKB-financiering is er daarom voor goede initiatieven ruimte beschikbaar om die funding te vereenvoudigen met behulp van een overheidsgarantie. Een overheidsgarantie zal kostendekkend moeten zijn en geen staatssteun mogen inhouden.

Uit hoofde van het aanvullend actieplan MKB-financiering wordt in 2015 onder meer een fundinggarantie voor nieuwe aanbieders van MKB financiering, de aanvullende funding van Qredits, de verhoging van de bijdragen aan DVI, het structureel maken van Vroege fase financiering en een aantal flankerende maatregelen geregeld. De garantie voor nieuwe aanbieders van achtergestelde leningen zal waarschijnlijk in 2016 starten en verder gebruik maken van de Groeifaciliteit. In 2016 blijft EZ inzetten op goede investeringen in Nederland, ook vanuit Europese fondsen en sluit daarbij aan op de organisatiecapaciteit van onder meer NIA.

Investerings

Naast een stimulerende rol heeft de minister van Economische Zaken ook een faciliterende/regisserende rol bij het scheppen van randvoorwaarden voor een excellent ondernemingsklimaat:

- Het ondersteunen van de toegang tot (risico)kapitaal voor bedrijven en de transitie op de kapitaalmarkt met voldoende ruimte voor alternatieve vormen van financiering.
- Inzetten op verdere investeringen in Nederland onder meer via het Nederlands Investerings Agentschap (NIA) en via het private initiatief van institutionele beleggers in de vorm van de Nederlandse Investeringsinstelling (NLII).

ZZP pensioen

Het kabinet acht het van belang dat alle werkenden een toereikend pensioen kunnen opbouwen. Ook zzp'ers moeten een adequaat pensioen kunnen opbouwen zodat zij er na pensionering niet fors in inkomen op achteruit gaan. Omdat het derde pijlerpensioen wordt meegenomen in de vermogensberekening moesten zzp'ers vaak hun pensioen opeten voordat zij een beroep op de bijstand konden doen. Daarin wil het kabinet een verandering aanbrengen. De Tweede Kamer is bezig met de behandeling van een wetsvoorstel dat mogelijk moet maken dat onder bepaalde voorwaarden het derde pijlerpensioen hiervan wordt vrijgesteld. Het kabinet heeft gemeenten gevraagd hierop vooruitlopend dit jaar al rekening mee te houden. Gemeenten worden gecompenseerd voor mogelijke kosten die hieraan verbonden zijn. Deze voorgenomen wijziging zal tot gevolg hebben dat meer mensen recht hebben op bijstand. De extra uitgaven aan uitkeringslasten en uitvoeringskosten bedragen structureel 150 miljoen euro.

Aanpassing premieovereenkomst

Het streven is eind 2015 een wetsvoorstel in te dienen dat tot doel heeft met premiereregelingen een beter verwacht pensioenresultaat te kunnen realiseren door deelnemers niet langer te verplichten op de pensioendatum hun opgebouwde pensioenvermogen ineens om te zetten in een vaste uitkering. In de zomer van 2015 heeft het conceptwetsvoorstel variabele pensioenuitkering ter consultatie voorgelegd. De beoogde datum van inwerkingtreding is 1 juli 2016. In de aanloop naar de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel is per 8 juli 2015 tijdelijk de Regeling pensioenknip opnieuw ingevoerd. Deze maakt het mogelijk om bij premie- en kapitaalovereenkomsten de pensioenuitkering op de ingangsdatum te splitsen in een direct ingaande tijdelijke uitkering en een daarop aansluitende levenslange uitkering.

AOW

In 2016 treedt het wetsvoorstel versnelde verhoging AOW-leeftijd in werking. Daarmee wordt vanaf 2016 een versnelling aangebracht in de stapsgewijze verhoging van de AOW-leeftijd als gevolg van de Wet verhoging AOW- en pensioenrichtleeftijd. De AOW-leeftijd gaat naar 66 jaar in 2018 en 67 jaar in 2021. Vervolgens wordt de AOW-leeftijd vanaf 2022 gekoppeld aan de levensverwachting.

Het kabinet voert twee in de Tweede Kamer aangenomen moties uit. Ten eerste wordt de overbruggingsregeling uitgebreid voor mensen die tussen 1 januari 2013 en 1 juli 2015 met vroegpensioen zijn gegaan. De overbruggingsregeling overbrugt voor deze groep alleen het AOW-gat voor zover dat het gevolg is van de versnelde verhoging van de AOW-leeftijd omdat deze groep zich niet op die versnelling heeft kunnen voorbereiden. Ten tweede wordt de looptijd van de overbruggingsregeling verlengd tot 1 januari 2023. Hierdoor zullen alle mensen die vóór 1 juli 2015 met VUT- of prepensioen zijn gegaan en vóór 1 januari 2023 de leeftijd van 65 jaar bereiken, onder de werkingssfeer van de overbruggingsregeling vallen.

Het kabinet heeft besloten de invoering van de kostendelersnorm in de AOW uit te stellen van 1 juli 2016 naar 1 januari 2018.

Overige wijzigingen in oudedagsvoorziening

- Onderdeel van het pensioenakkoord is de leeftijdsgrens van de mobiliteitsbonus voor oudere uitkeringsgerechtigden vanaf 2015 wordt verhoogd van 50 jaar naar 56 jaar.
- De uitkeringslasten AIO stijgen in 2016 ten opzichte van 2015 met € 8 miljoen. De komende jaren neemt het aantal AIO-gerechtigden toe doordat het aantal AOW-gerechtigden met een onvolledige AOW-opbouw toeneemt. De stijging van de uitgaven in 2016 wordt gematigd door het effect van de kostendelersnorm in de AIO. Met de kostendelersnorm wordt in 2015 € 8 miljoen bespaard en vanaf 2016 € 15 miljoen per jaar.